

ноосфери..., то следует честно сказать, что на этом направлении человечеству еще предстоит пройти долгий и тернистый путь, наполненный трагедиями планетарного масштаба. К этому обществу должно быть готовым, и мы не имеем права заменять реальность упрощенными и опасными иллюзиями. Этот путь будет совсем не похож на устойчивое развитие» [9, с. 24–25].

Список использованных источников

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М.: Изд-во «Academia», 1999. – 956 с.
2. Бодрийяр Ж. Система вещей. – М.: Логос, 1995. – 215 с.
3. Гелнер Е. Нация та націоналізм; Националізм: Пер. з англ. – К.: Таксон, 2003. – 300 с.
4. Иванов Д. В. Постиндустриализм и виртуализация экономики // Журнал социологии и социальной антропологии. – М., 1998. – Т. I. – Вып. 1. – С. 134.
5. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М.: Логос, 2000. – 196 с.
6. Кастельс М., Химанен П. Информационное общество та держава добробуту. Фінська модель. – К.: Ваклер, 2006. – 332 с.
7. Корсак К. В. Економіка і лідерство в науках: минуле, сучасне, майбутнє // Науковий вісник ЧДІЕУ, 2010. – №1. – С. 76–85.
8. Леоненко П. М., Черепнина О. І. Сучасні економічні системи: навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 429 с.
9. Моисеев Н. Н. Современный антропогенез цивилизационные разломы. Эколого–политологический анализ // Вопросы философии. – 1995. – №1. – С. 3–30.
10. Скотна Н. В. Глобальні, регіональні й локальні цивілізації // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, 2005. – №47. – С. 43.
11. Тоффлері, Олвін і Гейді. Створення нової цивілізації. Політика третьої хвилі // 2000. – №19. – С. 7–11.

References

1. Bell D. Grjadushhee postindustrial'noe obshhestvo. Opyt social'nogo prognozirovaniya. – M.: Izd-vo «Academia», 1999. – 956 s.
2. Bodrijjar Zh. Sistema veshhej. – M.: Logos, 1995. – 215 s.
3. G'elner E. Naciya ta nacionalizm; Nacionalizm: Per. z angl. – K.: Takson, 2003. – 300 s.
4. Ivanov D. V. Postindustrializm i virtualizacija jekonomiki // Zhurnal sociologii i social'noj antropologii. – M., 1998. – T. I. – Vyp. 1. – S. 134.
5. Inozemcev V. L. Sovremennoe postindustrial'noe obshhestvo: priroda, protivorechija, perspektivy. – M.: Logos, 2000. – 196 s.
6. Kastel's M., Himanen P. Informacijne suspil'stvo ta derzhava dobrobutu. Fins'ka model'. – K.: Vakler, 2006. – 332 s.
7. Korsak K. V. Ekonomika i liderstvo v naukah: mynule, suchasne, majbutnje // Naukovyj visnyk ChDIEU, 2010. – №1. – S. 76–85.
8. Leonenko P. M., Cherepnina O. I. Suchasni ekonomichni systemy: navch. posib. – K.: Znannja, 2006. – 429 s.
9. Moiseev N. N. Sovremennyj antropogenez civilizacionnye razlomy. Jekologo–politologicheskij analiz // Voprosy filosofii. – 1995. – №1. – S. 3–30.
10. Skotna N. V. Global'ni, regional'ni j lokal'ni cyvilizacii' // Mul'tyversum. Filosofsk'kyj al'manah. – K.: Centr duhovnoi' kul'tury, 2005. – №47. – S. 43.
11. Tofflery, Olvin i Gejdi. Stvorennja novoi' cyvilizacii'. Polityka tret'oi' hvyli // 2000. – №19. – S. 7–11.

Kasyanov D. V., candidate of philosophical sciences, applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Historical waves of civilization of mankind

The article reviews the development of humanity in the context of the wave interpretation of its historical development. It is analyzed agrarian, industrial, informational and noosphere waves of development. It is emphasized that if the state of sustainable development seen as the need to develop a process that leads to the implementation of the principle of co-evolution or the age of the noosphere, the humanity in this area still have a long and bumpy ride filled with challenges of global scale. These challenges society has to be prepared, and one should not replace reality with simplistic and dangerous illusions.

Keywords: human, society, civilization, development, historical wave.

Kasyanov D. V., candidate of philosophical sciences, graduate, National Pedagogical Dragomanov University in M. P. Dragomanov (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Історичні хвилі цивілізаційного розвитку людства

Розглядається історія розвитку людства в контексті хвильової інтерпретації його історичного розвитку. Аналізуються аграрна, індустріальна, інформаційна та ноосферна хвилі розвитку. Підкреслюється, що якщо стан сталого розвитку розглядати як необхідність розвитку процесу, що призводить до реалізації принципу коєволюції чи епохи ноосфери, то на цьому напрямку людству ще належить пройти довгий і тернистий шлях, наповнений викликами планетарного масштабу. До цих викликів суспільство має бути готовим, і не варто замінювати реальність спрощеними і небезпечними ілюзіями.

Ключові слова: людина, суспільство, цивілізація, розвиток, історична хвиля.

* * *

УДК 111.7:130.12:165.4

Киселиця С. В.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії та соціально–гуманітарних дисциплін,
Чернігівський національний технологічний університет
(Україна, Чернігів), ksvim37@gmail.com

Мудрість віри як цілісність людського буття

Аналізується феномен віри, що розглядається як мудрий, продуктивний вихід за межі проблемної життєвої ситуації і є символом внутрішньої сили, а відчай – замкненість в її межах та символ антропологічної занебаності. У такому контексті віра виявляється особливою ідеалізуючою діяльністю, що гармонізує наявну, реальну екзистенцію та уявну, ідеальну трансценденцію.

У роботі аналізуються онтологічні виміри віри, її кореляція з екзистенціалами відчаю та сумніву. Надія, впевненість з одного боку і роззубленість, страх – з іншого, відображають протилежні світоглядні настанови, що формують оптимістичний та песимістичний способи людського існування.

Автором вводиться поняття «віротворення» для означення конструктивної духовної здатності людини. Мудрість віри усвідомлюється як трансцендування за межі теперішнього у неповторне минуле і невизначене майбутнє через аксіологічне та логічне моделювання цілісного людського буття.

Ключові слова: віра, віротворення, відчай, екзистенціал, мудрість, сумнів.

В останні десятиліття актуалізується необхідність осмислення феномену віри та її значення у житті людини – колізії останнього століття піддають сумніву віру у майбутнє, породжують маргінальне світосприйняття та майже інстинктивний жах перед безоднею смерті. Самосвідомість сучасної людини все частіше демонструє антропологічну непевність, методологічну занедбаність, пізнавальний скепсис, морально–правовий розпач, соціальну апатію, творчу нереалізованість, культурну невизначеність. Очевидно, подолання цих деструктивних станів є неможливим поза мудрістю віри, яка цілокупно з надією та любов'ю видається чи не єдиною життєствердною альтернативою.

Відтак, актуальність теми спричинена необхідністю визначення мудрісного потенціалу віри, що є її сутнісною характеристикою, пошуком оптимальних способів проникнення у глибинні прошарки свідомості з метою як особистого ошчасливлення, так і гуманізації культурно–антропологічного простору. Онтологічний погляд на зазначену проблематику передбачає переосмислення засадничих принципів буття–у–вірі, серед яких: прояснення віри як специфічно людського способу буття задля гармонізації трансцендентного та екзистенціального світів [3].

Сучасна мисляча громадськість особливо стурбована проблемами одухотворення культурно–антропологічного простору. Актуалізація пошуку розумного компромісу

між екзистенцією і трансценденцією все частіше зустрічається у роботах сучасних філософів як у світовій, так і вітчизняній гуманітарній науці. Яскравим свідченням неабиякої зацікавленості в ефективному вирішенні цієї суперечності у глобалізованому світі є теоретико-світоглядні доробки С. Андроса, М. Бахтіна, І. Бондарчук, В. Ворда, Д. Карнегі, В. Кізіми, В. Кухар, В. Ляха, В. Малахова, М. Мамардашвілі, М. Поповича, Е. Соловійова, В. Табачковського, Ч. Тейлора, Н. Хамітова, В. Шинкарука, Д. Шуровські, О. Яценка.

Прояснення можливостей віри у формуванні цілісного людського буття, передусім, привертає увагу до філософських дискурсів екзистенціалізму та персоналізму. Зокрема, екзистенціальної діалектики естетичного, етичного і релігійного у С. К'єркегора, де віра є основою кожного із них [4] та «апофеозу безпідставності» Л. Шестова з його бунтівним ствердженням адогматичного мислення, де віра виступає сенсожиттєвою морально-психологічною настановою. Методологічно значущими стали виокремлення феноменів віри та довіри у житті людини, здійснене М. Бубером [2] та екзистенціальна дихотомія буденного зовнішнього та особистісного внутрішнього буття людини М. Бердяєва [1].

Запропонований К. Ясперсом концепт «філософської віри» постає способом урівноваження екзистенції й трансценденції у людському існуванні [7]. М. Гайдегер, звертаючись до проблеми цілісності людини і світу, розглядає такі стани як «буття–в–світі», «буття–з–іншим», «буття–до–смерті», «страх», надає світоглядно-теоретичні підстави для подолання їх екзистенційної розірваності через екзистенціал віри. Питання темпоральності віри вимагають застосування її тлумачення П. Тілліхом як «динаміки граничного інтересу людини». Визначення екзистенціальної основи віри спричинює наш інтерес до дослідження С. Франком онтології незбагненого у взаємозалежності «трансцендування назовні» та «трансцендування всередину». Спрямованість до герменевтики суб'єкта М. Фуко окреслюється необхідністю обґрунтування нами природи віротворення через застосування методології духовного самоперетворення. В контексті осмислення мудрості віри плідною виявляється контрверза «ідоли – ідеали», запропонована Е. Ільєнковим, концепти «класичної та некласичної раціональності» М. Мамардашвілі та «перетворююча довіра» у діалектиці віри та розуму Е. Соловійова.

Представники сучасної Київської світоглядно-антропологічної школи створюють самобутні методологічні умови дослідження феномену віри. Зокрема, В. Шинкарук розглядає екзистенціал віри, зіставляючи його з екзистенціалами надії та любові [6], С. Малєєв [5] – у співвідношенні зі знанням, С. Кримський – у кореляції з людяністю та надією, О. Яценко – через духовні почуття, одним із яких є віра, В. Табачковський – боротьбу людини як полісугнісної істоти за віру у свою поміркованість, В. Лях – через епістемологію мудрості як мистецтва жити, М. Попович – гуманізм раціональних вимірів людського буття, Н. Хамітов – у контексті граничного буття людини. Проте, складність природи віри вимагає нових філософських розвідок, зумовлених як укоріненістю даного феномену в глибинах екзистенції людини, так і модифікованістю його форм. Саме це й зумовлює необхідність опублікування нашого розмислу.

Метою нашого дослідження є осмислення мудрості віри як феномену цілісного людського буття. Досягнення мети передбачає вирішення низки взаємопов'язаних завдань: зафіксувати онтологічний статус віри; здійснити демаркацію поняття віри з дотичними до неї категоріями; розглянути динаміку віротворення та реконструювати способи і форми її функціонування; здійснити теоретичну експлікацію суперечливої сутності віри через її присутність як в екзистенції, так і трансценденції.

Проблематика віри проходить через боротьбу містики та логіки з їх пріоритетами щодо світоглядних настанов та пізнавальних стратегій, позаяк віра є не лише релігійним явищем, а феноменом культури загалом, екзистенціалом, соціокультурною настановою, філософською категорією тощо. Це свідчить про присутність віри у кожній галузі знань, незалежно від світоглядної спрямованості, де вона усвідомлюється як фундаментальна духовна основа людського буття, що з необхідністю супроводжує особистість на шляху осмислення меж власного існування. В процесі такого осмислення соціокультурні стереотипи, ідеологеми, аксіоми, гіпотези, традиції виступають корелятами віри.

Осмислення онтологічних чинників людського буття надає підстави стверджувати, що віра відтворює фундаментальну суперечність трансцендентного та іманентного у якості реальності та реалії, тим самим актуалізує можливості людини, формує одухотворений простір, поціновується як цілісність людського буття. Будучи екзистенціальною реальністю, віра виявляється онтологічною передумовою істинного (вірного) буття, що й обумовлює безумовну цінність і сенсожиттєву визначеність віри, формою вирішення характерної для людської життєдіяльності суперечності між трансцендентним та іманентним. Відтак, віра виступає як особлива діяльність, що поєднує раціональність (уявлення, логічне мислення) та чуттєвість (переживання, просторово-часову реальність) через волю і виявляється фундаментальним чинником людського буття.

Повсякчас вирішуючи суперечність між кінечністю та нескінченністю людини, віра слугує межовим станом свідомості на протигагу безодні, виступає світоглядною настановою, що ідентифікується з граничними засадами людського існування. Об'єкт віри має значення за формою, а за змістом – суб'єкт, тобто її носій, є визначальним елементом у світогляді, що формує образ реальності. За своєю природою віра – це переконання, концептуальний аналіз якого вказує на необґрунтованість контрверзи віра – розум. Адже будь-яка доцільна діяльність з необхідністю змушує особистість логічно обґрунтовувати майбутні вчинки, що прогностично відображаються у свідомості не стільки як обмірковування їх особливостей і причин, скільки як відтворення тенденцій і моделювання можливих наслідків. Відтак, наш досвід є екзистенціальною та соціокультурною передумовою світогляду. Ставлення людини до світу у формі істинних тверджень, так само й неістинних як істинних або ймовірно істинних, демонструється переконаність в їх дієвості та незворотності. Раціоналізм та ірраціоналізм у цьому контексті виступають протилежними методологічними настановами.

Софійний зріз проблеми фіксує віру як атрибут мислячого духу, незнищенну характеристику самосвідомості. Дослідження різновидів віри виявляє

той факт, що вона не протистоїть знанням, позаяк сама є життєвим знанням, постулатом, сентенцією, а її діалектичною протилежністю виступає сумнів. Цікаво, що поняття хибного знання у контексті віри відсутнє. Категорії омани, помилки, похибки, нещирості, неправди, брехні тощо є гносеологічними «супротивниками» категорії віри, агностицизм і скептицизм – логічними антиподами віри.

Віра маніфестує інтегруючу здатність через інтуїцію вибудувати і втілювати світоглядний ідеал, надає суб'єктивно-віртуальному світові такої ж реальності, як і матеріально-чуттєвому, утворюючи підстави для реалізації можливості. Саме тому сподівання виступає квінтесенцією будь-якого концепту визначеного духовного зусилля, у якому поєднання відносного й абсолютного теоретично виявляється як ймовірність, а практично як щастя. Віра є домінуючою «інтелектуально-вольовою» емоцією у людському житті.

Виходячи із вищезазначеного, підґрунтям віри, так би мовити, її головною розумною емоцією є мрія, яка визначає духовні орієнтири та способи самореалізації. Виступаючи критерієм одухотвореного ставлення до світу, мрія формує засади людського способу існування. Радістю, екстазом, піднесенням, наснагою чи тугою, сумом, нудьгою від здійснення або нездійсненності задуму наповнюється людське існування через переживання. Віра маніфестує себе у подвоєному світі як засадниче духовне почуття. Вона – креативна за визначенням, позаяк її змістом є інтелектуальна потреба людини позбавитися самотності та онтологічного страху перед небуттям. Довіра та зневіра, впевненість і розпач, переконаність і розгубленість є антиподами у світовідношенні. Світоглядна культура як особистості, так і спільноти формується випробуванням сили людського духу через міру відповідальності за встановлення межі індивідуального та колективного інтересу, що виявляється у граничному бутті єдиним принципом гармонізації особистих, групових та загальнолюдських цінностей. Вірність є надійним способом виходу із духовних криз, що повсякчас супроводжують суспільне життя. Тож, аксіологічною полярністю віри є цинізм і нігілізм.

Демаркація вищевикладених понять дозволяє відкрити принципову обставину: сутнісною потребою особистості є творення і поступове відтворення в екзистенції ідеалів, що набувають форми мети та самобутніх способів її реалізації. Віра фіксує родову потребу людини в ідеалізуючій діяльності, що втілюється через творчість і виявляється віротворенням. Предмет віри завжди є символом людського світовідношення. Адже людські стосунки наповнені неусвідомленими бажаннями, хиткими переконаннями чи неочевидними образами. Ірраціональне відношення, відчуття впевненості чи непевності, є суттєвим підґрунтям людського спілкування. Суперечливість сутнісного та сущого в Собі змушує людину шукати порятунку у безумовній цінності Іншого, прагнучи до цілокупності. Маргінальність, конформізм, байдужість з одного боку та віра у єдності з надією і любов'ю – з іншого створюють екзистенціальну ситуацію вибору, нестійку рівновагу людяності, мотивує людське буття-у-вірі або руйнує, знецінює свободу як фундаментальну характеристику людського буття.

Віра є екзистенціалом, який зумовлює трансцендування в людському бутті; це дає змогу усвідомити її як умову

виходу за межі проблемних та кризових ситуацій, а відчай, марновірство, фанатизм як замкненість в цих межах. Можливістю віри є мрія, що визначає духовні орієнтири та способи самореалізації кожної людини. Виступаючи критерієм одухотвореного ставлення до світу, віра формує засади людського способу існування через переживання реалізованості чи нереалізованості проєктів життя.

Запропоноване поняття «віротворення» визначає специфічну діяльність людини, змістом якої є вирішення суперечностей між духовним і душевним, праведним і грішним, усталеним і плінним, універсальним та унікальним. Це надає змогу розгорнути поняття «подієвість віри», яке фіксує особливу здатність людини сприймати належне як суще, бажане як дійсне, роблячи віру безумовною цінністю у царині творення себе і світу.

Екзистенціальною протилежністю віри є сумнів, а не знання. Таке тлумачення через контроверзу зневіри надає вірі статус переконання, що уможливило поєднання світовідчуття і світорозуміння. Віра формує підґрунтя для продуктивної боротьби за людське життя, створює альтернативу страху перед непевністю. Сподівання, впевненість, які протистоять екзистенціальним ситуаціям розгубленості та розпачу, визначають паритет між здатністю вірити та скепсисом, що постає гносеологічною протилежністю віри.

Розум не протистоїть вірі, а доповнює, актуалізує її, репрезентуючи як сутнісну характеристику креативності та пасіонарності, що виявляється мірою переконаності у реальності трансцендентного виміру буття людини та світу. Екзистенціальні ситуації та кризи, що супроводжують віру, спонукують до виходу за межі буденного, що породжує впевненість у власних можливостях. Тут віра виступає особливою формою міркування, що часто суперечить «здоровому глузду», наповнюючись «креативним безумством» – підґрунтям евристичного самоствердження людини.

Виявляється, що теоретико-пізнавальний підхід до віри репрезентує пошук ефективного доведення істини, а світоглядно-антропологічний передбачає пошук гармонії людського співіснування. В обох царинах основою осягнення людиною світу є мудрість віри: у першому вимірі як здатність раціонально обґрунтовувати та оптимізувати людське ставлення до світу, у другому – як первинний акт переживання та екзистенціальну потребу.

Висновки. Віра виступає глибинною передумовою, межею рівноваги наявно-матеріального і духовного світів, феноменом, що конститує зрілість та плідність людського існування. Суперечлива природа віри полягає в її мудрій здатності спиратися як на власний життєвий досвід, так і не критично (у даному випадку – досить прагматично) сприймати чужий.

Людське буття-у-вірі відбувається через взаємодію раціонального та ірраціонального, що розкриває значущість віри як особливої духовної діяльності з інтенцією у вічне. Віра виступає засадничим актом вибору між справжнім та ілюзорним, імперативним та свавільним, а тому є способом взаємодії наявного та уявного. В антиципації, маніфестуючи інтегративний потенціал через волю надавати суб'єктивно-віртуальному світові такої ж реальності, як і матеріально-чуттєвому, через інтуїцію втілювати ідеал, тим самим утворювати вірою цілісне людське буття – майбуття, що зростає із минувшини.

Тож, ствердження софійності віри як абсолютної цінності орієнтує людину на світле майбутнє, прагне оптимізувати уявлення про межі власних можливостей: мудро зваживши, що в цьому світі залежить від неї, а від чого залежить вона сама, мужньо і натхненно гармонізувати стосунки із завжди бурхливим, невизначеним, хаотичним Світом через віру в ідеали Істини, Добра і Краси [8].

Необхідність подальшого дослідження мудрості віри передбачає пошук форм її вкоріненості у соціалізацію особистості, яка долучається до загальнолюдських цінностей через віротворення. Результати нашого розмислу можуть мати теоретико-методологічне та освітньо-одухотворююче значення для різних царин гуманітарного знання, зокрема, для окреслення «наснажливого» статусу віри як у культурно-антропологічному, так і в особистісно-психологічному вимірах.

Список використаних джерел

1. Бердяев Н. Философия свободы. Смысл творчества. – М.: Издательство «Правда», 1989. – 605 с.
2. Бубер М. Два образа веры. – М.: АСТ, 1999. – 588 с.
3. Киселица С. В. Віра як екзистенціал людського буття. Автореф. дис. ... канд. філософських наук за спец. 09.00.01 – онтологія, гносеологія, феноменологія. – Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. – Київ, 2013. – 19 с.
4. Кьеркегор С. Страх и трепет. – М.: Республика, 1993. – 387 с.
5. Малеев С. Н. Понятие веры. – К.: Стило, 2008. – 142 с.
6. Шинкарук В. І. Методологічні засади філософських учень про людину // Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми. – К.: Стило, 2000. – С.8–49.
7. Ясперс К. Философская вера / Пер. М. И. Левиной / Смысл и назначение истории. – М.: Издательство политической литературы, 1991. – 526 с.
8. Kyselytsia Svitlana. Existential Wisdom Of Belief / Svitlana Kyselytsia // American Journal of Scientific and Educational Research, 2014, No.2. (5) (July–December). Volume II. «Columbia Press». – New York, 2014. – P.478–487.

References

1. Berdjaev N. Filosofija svobody. Smysl tvorcestva. – M.: Izdatel'stvo «Pravda», 1989. – 605 s.
2. Buber M. Dva obraza very. – M.: AST, 1999. – 588 s.
3. Kyselytsia S. V. Vira jak ekzystal'nyj ljud'skogo buttja. Avtoref. dys. ... kand. filosofsk'yx nauk za spec. 09.00.01 – ontologija, gnoseologija, fenomenologija. – Instytut filosofii imeni G. S. Skovorody NAN Ukraїny. – Kyїv, 2013. – 19 s.
4. K'erkigor S. Strah i trepet. – M.: Respublika, 1993. – 387 s.
5. Maleev S. N. Ponzjatje very. – K.: Stilos, 2008. – 142 s.
6. Shynkaruk V. I. Metodologichni zasady filosofsk'yx uchen' pro ljudynu // Filosof'ska antropologija: ekzystal'ni problemy. – K.: Stylos, 2000. – S.8–49.
7. Jaspers K. Filosofskaja vera / Per. M. I. Levinoj / Smysl i naznachenie istorii. – M.: Izdatel'stvo politicheskoy literatury, 1991. – 526 s.
8. Kyselytsia Svitlana. Existential Wisdom Of Belief / Svitlana Kyselytsia // American Journal of Scientific and Educational Research, 2014, No.2. (5) (July–December). Volume II. «Columbia Press». – New York, 2014. – P.478–487.

Kyselytsia S. V., Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of Philosophy, Social Sciences and the Humanities Chernihiv National University of Technology (Ukraine, Chernihiv), ksvim37@gmail.com

Wisdom of belief as integrity of human being

This article analyzes the phenomenon of belief that causes transcending nature of human existence. Belief recognized as a productive way out from problems in life, despair as closure within them. Belief is treated as separate idealizing activity that connect existence and transcendence. The theoretical part of the research contains a project of the ontological understanding of belief as a special spiritual activity, which is characterized by the unity of available, real existence and imaginary, perfect transcendence.

The author analyses the main precepts and aspects of manifesting belief and its connection with the concept of despair and doubt. An attempt is made to determine the place, role and means of a personal belief's creation in the historical of humanity,

which leads to examining the contraposition of belief and despair. Belief is the process of transcending the limits of the present in a unique past and an uncertain future by axiological and logical modeling of integral human being.

Keywords: belief, creation of belief, despair, existential, wisdom, doubt.

Киселица С. В., кандидат философских наук, доцент кафедры философии и социально-гуманитарных дисциплин, Черниговский национальный технологический университет (Украина, Чернигов), ksvim37@gmail.com

Мудрость веры как целостность человеческого бытия

Анализируется феномен веры, что рассматривается как мудрый, продуктивный выход за пределы проблемной жизненной ситуации и является символом внутренней силы, а отчаяние – как замкнутость в её пределах и символ антропологической запущенности. В таком контексте вера оказывается особой идеализирующей деятельностью, гармонизирующей наличествующую, реальную экзистенцию и представляемую, идеальную трансценденцию.

В работе анализируются онтологические измерения веры, её корреляция с экзистенциалами отчаяния и сомнения. Надежда, уверенность с одной стороны и растерянность, страх с другой отражают противоположные мировоззренческие установки, сформировавшие оптимистический и пессимистический способы человеческого существования.

Автор вводит понятие «веросоцидание» для определения конструктивной духовной способности человека. Мудрость веры осознаётся как процесс трансцендирования за пределы настоящего в неповторимое прошлое и неопределённое будущее через аксиологическое и логическое моделирование целостного человеческого бытия.

Ключевые слова: вера, веросоцидание, отчаяние, экзистенциал, мудрость, сомнение.

* * *

УДК 133.522.1(045)

Ковчак В. О.,

здобувач філософського факультету, Львівський національний університет ім. І. Франка (Україна, Львів), kovchak.v@gmail.com

ЗНАКОВИЙ, ЛОГІЧНИЙ І СИМВОЛЬНИЙ АСПЕКТИ КОНСТРУКЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СВІТУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Суспільна комунікація зумовлена подвійною природою: мисленнєво-логічним і фундаментально онтичним (фізіологічним) фактором. Конструкція соціальної реальності здійснюється через комунікацію. Це означає, що конструкція соціальної реальності здійснюється дискурсивними та презентативними чинниками, адже у просторі комунікації перебувають онтичні презентативні форми знаків і слова, логічне (ментальне) вираження яких приречене на користування знаковим носієм.

Ключові слова: знак, слово, семіотика, логіка, семіологія, конструкція соціальної реальності, символ.

Знаково-логічний дрейф у світ, що світиться смислами

Дійсність світу перебуває у постійному творчому русі. Творення дійсності засноване на ідеї спільності, яка реалізовується через суспільну практику спілкування як об'єднання (усуспільнення) у єдину соціальну конструкцію. Спілкування і є визначальним механізмом творення дійсності, адже суспільна дійсність (як світ людського буття) твориться людиною у співбутті і через співбуття з іншими: реальний світ не дається уже створеним, а кожен акт пізнання є активуючим, творчим квантом його побудови і народження суспільного.

Творення суспільної дійсності завжди відбувається через процеси мислення (логіки), а тому практика спілкування може розглядатись як відкрите залучення індивідуальної логіки до (су)спільної мережі логік (=дискурсу): творення світу суспільної дійсності неодмінно пов'язане із найглибшими коренями мисленнєвого буття, розуму, ментальності.

Очевидно, що комунікація людини і людини має логічно-дискурсивне підґрунтя. І, крім того,